

Una altra educació per a un altre desenvolupament a través de la cooperació i de la solidaritat internacional. 40 ANYS DE L'STEI INTERSINDICAL

Pere Polo Fernández i Joan Rodríguez Recio,
Responsables de Cooperació de l'STEI Intersindical

“Al cap i a la fi, som el que fem per canviar el que som.

El món a l'inrevés ens ensenya a patir la realitat en lloc de canviar-la.”

Eduardo Galeano

Des de l'STEI Intersindical lluitam pels drets de les treballadores i treballadors del nostre territori, però mai no hem oblidat que formen part d'un context global, i hem assumit a llarg d'aquests anys un compromís per fer front a les situacions de desigualtat i de les injustícies que ens mostra cada dia la realitat.

Per ser coherents amb aquest compromís, vàrem recollir dins els nostres estatuts una línia estratègica de cooperació que donàs expressió a la voluntat d'acompanyar processos en què es contempli la construcció de subjectes polítics crítics, capaços d'analitzar la realitat, posicionar-se respecte d'aquesta i plantejar models alternatius de convivència i desenvolupament. La cooperació i la solidaritat internacional que realitzam ens permeten prendre consciència que som una part d'un sistema general (complex i en interacció constant) i que l'educació forma part d'aquesta complexitat.

Durant aquests anys de vida de la institució i ja al segle XXI, els treballs de solidaritat que hem realitzat han anat evolucionant i ampliant-se, però sempre des d'un posicionament crític sobre els models de cooperació internacional que pretenen ocultar les relacions injustes d'intercanvi que es donen entre els països sota el model neoliberal.

Som conscients que, en un context en què impera l'homogeneïtzació i la simplificació no és fàcil integrar, a la vegada, un enfocament global i complex d'actuació sobre les desigualtats i, com és imprescindible, un altre model d'educació arreu del planeta per crear un altre patró de desenvolupament que sigui sostenible i igualitari.

Ja ningú discuteix que el sistema actual de la cooperació internacional està en crisi i que aquesta ha acabat posant-se al servei del model hegemònic de desenvolupament capitalista; pitjor encara, del seu vessant més inhumà com és el neoliberalisme. La majoria dels actors de la cooperació internacional (organismes internacionals, països i ONGs) han entès que la solidaritat es justifica únicament en la posada en

pràctica de projectes sense qüestionar el sistema social imperant. Però nosaltres, evidentment amb encerts i equivocacions, sempre hem entès que la cooperació és "pro o anti" sistema i no és possible eludir aquest fet.

Treballam per un enfocament que vagi més enllà de la realització d'allò que tothom entén per projectes per al desenvolupament; el que volem és acompanyar moviments socials, sindicals i polítics (en el sentit més ampli de la paraula) que reivindiquen i lluiten pels drets democràtics, la igualtat de gènere, la defensa del territori, la memòria històrica i per una educació per a tots i totes en una escola pública, gratuïta, laica i de qualitat.

Durant els anys d'experiències conjuntes amb organitzacions socials de diferents països empobrits, l'STEI Intersindical ha compartit amb elles conflictes bèl·lics interns, desastres naturals, cops d'estat, crisis econòmiques, descomposició social.... Hem hagut d'aprendre moltes coses, però aquí seguim. Seguim apostant per recolzar processos emancipadors que es confrontin amb els conceptes del model de civilització actual que és injustament exclouent i generador de desigualtats.

Cal deixar constància del fet que tots els treballs que realitzam són possibles per disposar de persones que l'STEI Intersindical ha destinat, dels permanents sindicals que li corresponen, a l'àrea de cooperació i solidaritat; la qual cosa ha permès treballar i incidir socialment, encara que no hi hagués recursos econòmics per a projectes. Això ha donat la possibilitat de tenir independència de criteri i autonomia; la seva afiliació dóna suport a aquests processos.

Amb el temps hem confeccionat una estratègia de cooperació en la qual hem incorporat la col·laboració amb l'ONGD Ensenyants Solidaris per

facilitar diferents àrees de treball. En l'actualitat la nostra feina es vertebrava en quatre eixos temàtics: a) incidència social; b) formació i sensibilització; c) voluntariat; d) projectes de cooperació per al desenvolupament.

a) Incidència Social.

La incidència social, entesa com a incidència política i mobilització social, és una activitat indispensable per a l'STEI Intersindical: tenim la missió dins l'àmbit de la solidaritat, la transformació social mitjançant propostes que afavoreixin unes relacions Nord-Sud justes i un món on totes les persones visquin dignament.

Per aquesta raó treballam conjuntament amb altres entitats i formam part de col·lectius per a la realització de campanyes i altres projectes. Els canvis que s'han donat en la cooperació per al desenvolupament des dels anys 60 i els efectes de la crisi econòmica actual suposen un canvi de perspectiva en el treball, que ens porta a desenvolupar una tasca de conscienciació ciutadana i d'acció política a través de xarxes de solidaritat.

Som membres fundadors i membres de la junta directiva de la CONGDIB (Coordinadora d'ONGD de les Illes Balears), formam part del Consell Assessor de Cooperació de la CAIB; tenim representació a les juntes directives del Fons Menorquí i Fons Pitiús i vàrem presidir, durant la seva existència, la Coordinadora per a la solidaritat amb el Marroc, el Grup RIF.

Durant aquests anys hem participat activament en campanyes com la del 0,7%, Pobresa Zero, Objectius del Mil·lenni, Mallorca Acollim, Objectius de Desenvolupament Sostenible i altres. A l'àmbit internacional hem participat en els Fòrums Mundials Socials i en el de l'Educació, i en altres esdeveniments que ens permeten mantenir una presència per difondre el nostre treball.

L'STEI Intersindical s'identifica i participa en les lluites contra la injustícia de les relacions socials, polítiques, econòmiques i culturals que

són les causes de la pobresa; per tal motiu hem de contribuir a canviar actituds i valors socials entorn de la realitat de la pobresa i les seves causes, així com a transformar les polítiques en les quals es concreten les injustícies.

b) Formació i Sensibilització.

La necessitat d'educar els ciutadans és cada vegada més necessària. No es pot pretendre eradicar la pobresa, la discriminació i l'exclusió en qualsevol de les seves formes només amb aportacions econòmiques o voluntat política. La transformació del món comença pels ciutadans de tots els continents. Són ells els protagonistes del desenvolupament. A les seves mans hi ha el poder del canvi.

Per participar en el canvi social i econòmic hem d'entendre quins són els veritables problemes que originen les desigualtats, saber què passa fora i dins de les nostres fronteres, tenir a l'abast tota la informació i les eines per a entendre i transformar la realitat.

L'STEI Intersindical fa 18 anys que organitza cursos d'educació per al desenvolupament adreçats als docents i professionals que vulguin obtenir uns coneixements dins l'àrea de l'EpD i també com a complement d'informació per a les persones que vulguin participar en el

projectes de cooperants i així donar una visió general d'aquests països en l'àmbit polític, econòmic, educatiu i social.

D'una altra banda, hem elaborat materials de suport per a treballar temes transversals referits a educació, territori, interculturalitat, cooperació... per donar als centres educatius unes eines de sensibilització per anar cap a un món més just i més equilibrat. (Unitats didàctiques com: LA FAM, EL TREBALL INFANTIL, ELS DRETS DELS INFANTS, CONEIX EL MEU PAÍS, EL RIF I

LES BALEARS, UNA MIRADA A CENTREÀMERICA, LA GLOBALITZACIÓ NEOLIBERAL FÀBRICA DE MISÈRIA).

També hem realitzar arreu de les Illes Balears múltiples cicles de conferències i seminaris per difondre i conscienciar dels conflictes socials dels països on treballam, amb la presència de destacades figures dels drets humans, sindicalistes, feministes i activistes socials; però també hem realitzat o donat suport a diversos seminaris Internacionals al Perú,

Argentina, Cuba, Guatemala, Honduras, El Salvador i el Marroc; de tots ells hem après que compartir experiències ens ajuda a conèixer millor les dinàmiques socials d'un món globalitzat però també a conèixer-nos millor a nosaltres mateixos.

La singularitat de l'Educació per al Desenvolupament per a l'STEI

Intersindical és la seva vinculació amb el Sud. La nostra proposta de definició de l'EpD és la d'un procés educatiu constant, que afavoreix la comprensió sobre les interrelacions econòmiques, polítiques, socials i culturals entre Nord i Sud, promou valors i actituds relacionats amb la solidaritat, la justícia social i cerca vies d'acció per aconseguir un desenvolupament humà i sostenible.

Balears els que han participat en aquests projectes a diferents països de Llatinoamèrica, tot i que ens hem centrat fonamentalment a Centreamèrica i Perú, sense oblidar el nostre veí del sud, el Marroc.

Hem de ressaltar que la majoria de professionals que han anat a cooperar han estat de l'àmbit de l'educació, treballadors socials i tècnics sanitaris.

c) Voluntariat.

L'inici dels programes de voluntaris es remonta a l'any 1998; aquest any iniciem el projecte de "cooperants" per al professorat de les Illes Balears amb la idea que, durant el seu període estival, realitzarien tallers de formació en països d'Amèrica Llatina. Durant els primers anys no teníem una estructura organitzativa adient, no havíem tingut en compte les immenses distàncies, ni la xarxa viària per desplaçar-se, ni les diferents circumstàncies amb les autoritats locals per a la realització dels tallers. Però amb el pas dels anys hem anat evolucionat i s'ha anat estructurant; de tal manera que la seva consolidació s'ha convertit en punt de referència per a moltes entitats per la capacitat d'organització dels socis locals amb els quals treballam i la incidència en la població.

Es diu aviat però ja són més de 370 voluntaris i voluntàries de les Illes

La nostra proposta amb la participació de projectes de voluntariat no és solucionar els problemes educatius dels països als quals anam. La nostra proposta es basa a compartir vivències, aportar coneixements i metodologies i rebre el mateix de les persones que coneixem; tot això suposa donar importància a un intercanvi mutu que ens porta després a compartir-ho amb l'alumnat del nostre territori per sensibilitzar-los en la necessitat de lluitar per eliminar les injustícies del món desigual en el qual vivim.

d) Projectes de cooperació per al desenvolupament..

La cooperació per al desenvolupament és un procés d'aprenentatge constant i per tal de realitzar-la és necessari suport econòmic. Durant aquests anys hem comptat amb l'ajuda de diversos organismes i institucions; és així que hem executat projectes finançats pel Govern Balear, Fons Pitiús, Fons

Menorquí, Fons Mallorquí, així com amb diferents ajuntaments de les Illes Balears. No volem oblidar el suport de moltes escoles de les Illes que han realitzat campanyes per als projectes d'horts escolars a Guatemala.

També cal destacar que l'STEI Intersindical va donar suport des d'un primer moment a la campanya del 0,7%, que consistia en què els Governos destinassin aquest percentatge a cooperació internacional per ser corresponsables de l'empobriment que el nostre model econòmic genera als països empobrits. Per aquest motiu des de l'any 1999 es destina, com a base, l'1% del pressupost de l'entitat a projectes propis en diferents països.

La cooperació amb Llatinoamèrica es va iniciar en els inicis de 1990 amb projectes i programes amb els sindicats STEG a Guatemala, Andes 21 de Junio a El Salvador i COLPROSUMAH a Hondures. A partir d'aquestes col·laboracions, al llarg de més de 25 anys, hem realitzat aproximadament 350 projectes de cooperació per al desenvolupament i 18 projectes d'emergència amb entitats de Guatemala, Hondures, El Salvador, Argentina, Perú i Cuba a Amèrica Llatina i del Marroc a Àfrica.

Enumerar els 23 socis locals dels set països seria molt extens, però volem destacar que són organitzacions sindicals, associacions magisterials,

organitzacions indígenes, organitzacions feministes, de drets humans, de recerca pedagògica, moviments ecologistes i, també, universitats.

Cap a on anam? A partir de 2013, a causa de la paràlisi total, amb l'excusa de la crisi econòmica, del sistema d'ajudes a la cooperació internacional, per part del Govern de l'Estat espanyol així com del Govern de les Illes Balears, vàrem posar en acció la nostra idea que una altra cooperació és possible i van decidir engegar el programa solidari sense aportacions externes: "Formació continuada de Docents com a eina de desenvolupament i solidaritat a Guatemala, Perú i El Salvador". És una proposta que té com a objectiu fonamental fomentar la formació continuada des d'una perspectiva de

solidaritat internacional per cooperar en la lluita per una escola pública, gratuïta, laica i de qualitat per totes i tots.

L'eina que es va dissenyar va ser la d'una plataforma Moodle. (<http://formacionsolidaria.org/>).

El projecte neix del compromís de persones que imparteixen els cursos de manera gratuïta i els participants hi accedeixen a través de les organitzacions locals de manera també gratuïta. Els cursos van dirigits al professorat i personal d'organitzacions civils que desenvolupen activitats educatives formals i no formals. Tenen una durada de 80 hores impartides durant 3 mesos.

Hem passat de la realització d'un curs el primer any amb 45 persones matriculades a un total de 54 cursos impartits amb 2.120 persones aquest any 2017. La proposta ha anat consolidant-se i ara que han tornat les convocatòries de projectes, els cursos es complementen amb sessions presencials impartides per docents de cada país que aporten el context als continguts i metodologies que es dissenyen en els cursos. El projecte també pretén iniciar amb els inscrits el maneig de les TIC.

Hem aconseguit que els cursos estiguin homologats per diferents universitats, la qual cosa permet dotar de crèdits els inscrits per tal de millorar la seva carrera professional; cal destacar el reconeixement i suport de la USAC (Universitat San Carlos de Guatemala) amb la qual hem signat el primer

conveni que té aquesta entitat amb una organització no universitària.

És gràcies a la xarxa de socis locals teixida durant aquests anys de cooperació amb la qual se seleccionen els participants per potenciar i enfortir l'associacionisme. Així a Perú es compta amb l'IPP, IFEJANT, SUTEP, Derrama Magisterial i Col·legi de Professors. A Guatemala són més de 10 organitzacions i sindicats: CONALFA,

USAC, COINDI, SEFCA, AEPREQ, STEG Retalhuleu, SAMGUA, AEN, SIMTRANCHI, CUNTOTO, IGE, IPEA...

Per finalitzar aquest article volem expressar que per a nosaltres, cooperar o ser cooperant no és anar a un país per realitzar tallers o conviure amb les poblacions més desfavorides, sinó que és participar en tots dos costats de la lluita per denunciar i eliminar les desigualtats d'aquest món

globalitzat. El nostre context exigeix una educació que doti els ciutadans de les eines per a adaptar-se als canvis i a les necessitats socials. La globalització planteja unes necessitats educatives concretes i, per això, la formació continuada de docents s'ha convertit en un objectiu prioritari.

A la feina de cooperació totes les parts hi surten guanyant i, d'aquesta manera, el fet de cooperar, el fet de ser solidari dóna la possibilitat d'apropar-se a una comprensió més complexa del món, compartint experiències i lluites com l'equitat de gènere, els drets humans, la defensa del territori, la memòria històrica, la interculturalitat, la globalització, la solidaritat, l'educació. Entre totes les parts incorporam noves relacions per tal que la cooperació sigui un procés d'anada i tornada.

Finalment, volem donar les gràcies a totes les persones que han format durant aquest anys part de l'equip que ha gestionat aquest model i a les que han col·laborat de manera desinteressada en tot aquest treball de 40 any de cooperació a l'STEI Intersindical.

Contra les desigualtats proposam un model de cooperació i solidaritat que lluiti per a la transformació social. ■

